

מעדותו של חיים בסיסט על גטו לידה, פולין

...היתה הוראה מטעם הגרמנים להתרכז בערים גדולות. לינישקי היתה עיירה קטנה. היות ואנחנו היינו לידיאים בקשנו רשות לעבור ללידה. הגענו ללידה זה כבר היה תחילת אוקטובר 1941 וכעבור שלושה שבועות קבלנו הוראה להיכנס לרובעים מוגדרים. בלידה היו שלושה רובעים הגדול היה בפוסטורסקה-כלודנה (POSTAWSKA-CHLODNA) שתי רחובות. ושניים יותר קטנים אחד ברחוב קושארורה

(KOSZAROWA) ואחד ברחוב יאסי. המצב היה בלידה מאד קשה, היות וכפי שספרתי העיר היתה הרוסה רוב האנשים נשארו בחוסר כל. הגרמנים ציוו לבחור יודנראט. עלי לציין שרוב המנהיגות בלידה כבר לא היתה קיימת, חלק ברחו לזילנא, המנהיגים הציוניים ברחו דרך זילנא וחלק נוסף הוגלה לסיביר ועם כניסתם הגרמנים רצחו כמאה חמישים מאנשי האינטליגנציה של לידה. אכן, הקהילה היהודית בלידה היתה במצב מאד קשה. בכל אופן נבחרה הנהגה בראשו של המורה ליכטמן ז"ל, עם איש לידיאי [מילה לא ברורה] בשם קוטוק ומנהל בית הספר העממי, הבר. הם עשו ככל יכולתם על מנת להקל על המצב הקשה של רוב האוכלוסייה בגטאות. הם נעזרו על ידי המשפחות בעלי היכולת. בלידה על פי זכרוני לא מתו אנשים מרעב בגטו.

ש. מתי יצאה הפקודה לעבור לגטו?

ת. הפקודה יצאה באוקטובר, ובסוף אוקטובר כבר כולם היו ברובעים, זה היה עוד לפני הגטו, היו רובעים.

ש. האם עם היודנראט קמה המשטרה היהודית?

ת. ודאי, קמה המשטרה היהודית. סטוליצקי היה מפקד המשטרה. המשטרה למעשה לא היתה פעילה. המשטרה עמדה במקביל עם השוטרים הגרמנים בכניסות.

ש. האם הגטו זאתה היית מגודר?

ת. לאחר זמן הם גדרו אותו בתיל קוצני אבל לא בזמן הראשון זה היה יותר מאוחר.

ש. תפסו יהודים לעבודות כפיה?

ת. ודאי, רוב היהודים, לא רוב, כל היהודים מגיל מסוים, גיל שתים-עשרה או שלש-עשרה וגם נשים היו חייבים לעבוד. כבר התחילו עם הטלאי הצהוב, בהתחלה התחילו עם סרטים על היד ואחר כך התחילו עם טלאי צהוב, על הגב והחזה והיו חייבים להתחיל לעבוד. איזה עבודות עבדו היהודים? התחיל החורף, אז ניקוי הרחובות משלג ומקרח, פרוק כל בתי האבן שנהרסו, הקירות עמדו והטילו על היהודים לפרק את הקירות.

ש. ז.א. פינוי הריסות?

ת. פינני הריסות, יכול להיות שהם פחדו שיחביאו איזה מחברת, שלא יהיה מסתור. ואת הלבנים הם נצלו לצרכים שלהם. אחר כך היה העמסת רכבות ופירוקם. וכל זה תוך התעללות באנשים היו עוברים ומכים בשוטים. אני עצמי עבדתי במרכז של בעלי מלאכה שהיוודנרט הציע לגרמנים ומפקד המחוז, הנבק, הסכים. והנבק, הציעו לו להקים באזור מסוים בתי מלאכה זה היה בבית ספר מקצועי לשעבר, היה שטח גדול עם חצר, בית הספר היה צמוד לגטו הגדול בכלודנה-פוסטרוסקה ואמרו לו, תשמע נשיג יהודים בעלי מלאכה ברמה גבוהה ביותר והם לתועלת הצבא הגרמני. הם חשבו שעל ידי כך יהיה אפשר להציל את היהודים, יהודים חיוניים לצבא, להפעיל את המערכת האזרחית. אכן הוקמו בתי המלאכה האלה בהם עבדו מעל אלף איש או יותר ששם מנעל עד שיקום של מכונות משוריינות, הכל נעשה שם. בראש המפעל הזה עמד גרמני, מתחתיו היו שני אנשים, מהנדס יליד לידה בשם אלטמן ויהודי יליד גרודנה בשם אלברשטיין, אחד היה המנהל המקצועי, אלטמן, הוא היה מהנדס במקצועו ואלברשטיין היה על האדמיניסטרציה.

מקור: ארכיון יד ושם O.3/8889